

KAHKAHA VE DİRENİŞ: TOPLUMSAL ADALET İÇİN ARAŞTIRMA VE AKTİVİZM EL ELE

Zeynep Kadirbeyoğlu

Öğrencisi olduğum 1990'ların ortasından meslektaş ve dostu olduğum 2010'lara evrilirken hep sevgiyle sarmaladı beni. Hep yeni meraklar, seyahatler ve ilgi alanları kattı hayatıma. Çok şey öğrendim Şemsa'dan hayata dair, mücadeleye dair, iyi olma hâline dair... Kulağımda Şemsa'nın sevdiği şarkılar listesinden çalan parçalar, tabağımda Lübnan yemekleri, dünyanın bambaşka bir köşesinden *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* dergisi için bu yazıyı kaleme alıyorum. Bana zorluklar karşısında direngen olmayı, baskı karşısında eğilmemeyi ve hayattaki güzellikleri de takdir ederek yaşamayı öğreten kişilerden biri olan Şemsa'yı çok özliyorum. Özlem baki kalsa da bize kattıkları ile bizimle yaşamaya devam edecek sevgili Şemsa.

2015-16 akademik yılında yurtdışındayım izinli olarak. Memleketten gelen haberler ve bir şey yapamıyor olmak çok zor geliyor. Bir anda bir imza metni çıkıyor ortaya. “Bu suça ortak olmayacağız” metnine imza atmanın sonuçlarının ağır olabileceğini tahmin ediyorum ve hâlihazırda imzalamış diğer akademisyenler kimlermiş diye bakarken Şemsa Özar ismini görüyorum. O zaman şöyle düşünüyorum: “En kötü, Şemsa'yla aynı koşu kahrım.” Çağlayan'da epey mesai yapmamıza rağmen ceza infaz kurumuna girmek zorunda kalmıyoruz. Bu süreçte ne yazık ki çok ağır bedeller ödendi. Bölgedeki ağır insan hakları ihlalleri ve zulmün yanı sıra imzacı diye evlerinden şafak baskınıyla alınanlar, işini veya çalışma iznini kaybedenler ve hayatına son veren Mehmet Fatih Traş gibi arkadaşlarımızla ne kadar dayanışma içinde olabildik bilmiyorum. Aylar boyunca Çağlayan Adliyesi'nde duruşmalara tanıklık etmek, ifade vermek, savunma hazırlamak, Bakırköy Cezaevi'nin önünde nöbet tutmak... Bir yandan da hâlâ yaşanmakta olan yıkıma ve insan hakları ihlallerine dayanmak zordu.

Şemsa benim Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde hocamdı. Ondan farklı sektörleri incelediğimiz Uygulamalı Ekonomi, ardından da Toplumsal Cinsiyet ve Ekonomi dersini almıştım. İkisi de benim için yeni ufuklar açmış, ilk defa ödev hazırladığım ve dolayısıyla akademisyenliğe ilk kapı aralayan dersler olmuştu. Ardından, Boğaziçi Üniversitesi'nde Uluslararası Feminist İktisat Kongresi Şemsa'nın başkanlığında düzenlendiğinde gönüllü çalışmış ve dünyanın çeşitli yerlerinden feminist iktisatçılarla bu vesileyle tanışmıştım. Kongre sonrası Şemsa, lisans öğrencisi diğer arkadaşla beni evine davet etmiş ve çok güzel ağırlamıştı.

Yıllar içinde onu ne zaman ziyaret etsem hep yaptığı son çalışmalardan gözlerinin içi parlayarak bahsetti. Her zaman hayata dokunan, var olan sorunları çözmeye yönelik çalışmalar yaptı. Bunları hep bir ekiple yaptı ve her zaman aktif olarak farklı mücadelelerin içinde yer aldı. Boğaziçi'nde yardımcı doçent olarak çalışmaya başladığımda herkes gibi Şemsa'nın da kampüste daha adil ve daha iyi bir yaşam olabilmesi için elini her fırsatta taşın altına koyduğunu gördüm.

Kampüste çalışan taşeron işçilerin koşulları ağır ve emeklerinin karşılığında aldıkları ise yetersizdi. Bu konuda emekçilerle birlikte çalışılıp Şemsa'nın da parçası olduğu bir komisyon kurulmuştu. Bu konuda çok anlamlı kazanımlar onun da aktif mücadelesi sonucu elde edildi. Bir diğer önemli örnek ise Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu'nun kurulmasında ve çalışmasındaki katkılarıydı. Birlikte çalıştığı herkes onun sözünü esirgemeyen ve aynı zamanda çok düşünceli bir insan olduğunu bilir. O yüzden Şemsa'yla çalışmak çok güzeldir: O, insana çok şey öğrettiği gibi, ego sorunu olmayan paylaşımcı bir insanın nasıl olması gerektiğine dair rol modelidir.

Boğaziçi'ne geldiğim yıl ikimiz de Floransa'daki bir konferansa bildiri sunmak üzere kabul edilmiştik. Konferans sonrasında iki gün daha kalıp kenti gezme şansımız oldu. Sergiler, müzeler ve keyifli sohbetlere rağmen birlikte bir tane bile fotoğrafımız yok. Yediklerimizin fotoğrafını çekmişiz bol bol. Hele de o çok sevdiği tatlıların...

Üniversitede çalışmaya başladığımda hemen beni de neoliberalizm çalışma grubuna dâhil etti Şemsa. Birlikte okuyup tartıştığımız bu platform beni çok geliştirdi. Oradan aldığım ilhamla yerel yönetimlerin 1990'lardan itibaren nasıl dönüştüğüne dair bir projeye başladık Bilgesu Sümer ile. Çanakkale ve Van'da belediye çalışanlarıyla görüştüğümüz saha çalışmasında aynı zamanda katılımcı mekanizmaları da inceledik. Mahalle meclisleri ve kent konseylerini araştırmaya da bu şekilde başladık. Sahada demokratik özerklik ve ademimerkeziyetçiliğin etkilerini gördük. Neoliberal anlayışın ise belediyeleri aynı şekilde etkilemediğini gözlemledik.

Boğaziçi Üniversitesi Mensupları Tüketim Kooperatifi (BÜKOOP) 2009'da kuruldu ve tabii Şemsa da ben de üye olduk. Ben vaktim elverdiğince gönüllü çalışıp organizasyonda yer almaya çalışırken ortaya çıkan Müsterekler Toplantılarında BÜKOOP'u anlatmaya ve temsil etmeye başladım. Özellikle 2013 Gezi sürecinden sonra birçok mahallede başlayan adil gıdaya erişim tartışmaları farklı gıda toplulukları veya mahalle kooperatiflerinin oluşmasını sağladı. BÜKOOP deneyimini paylaştığımız bu diğer oluşumlar ve müsterekler tartışmaları gıdaya erişim süreçlerimizi müsterekleştirmemizi sağlayan süreçlere de aktivist-akademisyen olarak bakmamı sağladı. O sırada bir yandan da kampüste kurduğumuz ve tarımsal üretim yaptığımız Tarlataban'da aktif olarak çalışıyordum. Bu iki oluşum aslında sacayağının iki dayanağıydı. Üçüncüsü de Öğrenci

Kooperatifi Girişimi'ydi. Orada da aktif olarak çalışan öğrencilerim vardı. Bir yandan eyliyor, bir yandan da yaptıklarımız üzerine düşünüp yazıyorduk. Bunları toplumsal adalet kaygısıyla ama ayrıca ilgi alanımız olduğu için de yapıyorduk. Birlikte eğleniyor, öğreniyor ve paylaşıyorduk. Birlikte çalışma pratiklerini de öğrencisi olduğum Boğaziçi Üniversitesi'nin akademisyenlerinden öğrenmiştım. Şemsa da bu akademisyenlerin başında geliyordu.

Öğrencisi olduğum 1990'ların ortasından meslektaş ve dostu olduğum 2010'lara evrilirken hep sevgiyle sarmaladı beni. Hep yeni meraklar, seyahatler ve ilgi alanları kattı hayatıma. Çok şey öğrendim Şemsa'dan hayata dair, mücadeleye dair, iyi olma hâline dair... Kulağımda Şemsa'nın sevdiği şarkılar listesinden çalan parçalar, tabağımda Lübnan yemekleri, dünyanın bambaşka bir köşesinden *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* dergisi için bu yazıyı kaleme alıyorum. Bana zorluklar karşısında direngen olmayı, baskı karşısında eğilmemeyi ve hayattaki güzellikleri de takdir ederek yaşamayı öğreten kişilerden biri olan Şemsa'yı çok özyorum. Özlem baki kalsa da bize kattıkları ile bizimle yaşamaya devam edecek sevgili Şemsa.